

Doğa Fauna

Dr. Bülent Gözcelioğlu
turkiye.dogasi@tubitak.gov.tr

Amazon Nehir Yunusu Pembe Yunus

Amazon Nehri'nin kıvrıla kıvrıla akan sularında sıra dışı bir canlı yaşar: Amazon nehir yunusu ya da yaygın bilinen adıyla pembe yunus (*Inia geoffrensis*). Pembe yunusu ailenin diğer üyelerinden ayıran en belirgin özelliği benzersiz pembemsi rengidir. Pembe renk kılcal damarların deride yerleşimi, güneş ışığı, beslenme alışkanlıkları gibi nedenlerden oluşabilir. Özellikle beslendikleri balıklarda ve kabuklularda bulunan organik bir pigment olan karotenoitlerin yüksek olması, vücutlarındaki pembe rengin oluşmasında etkilidir. Doğduklarında gri renkte olan pembe yunus yavruları, tıpkı flamingolar gibi yaşları ilerledikçe pembeleşir.

Pembe yunuslar, vücut yapıları sayesinde diğer yunuslar gibi suyun içinde hızlı bir şekilde yüzebilir ve suyun dışına doğru sıçrayabilir. Uzun ve güçlü kuyrukları, itme ve yönlendirmede çok etkilidir. Nehir suları bulanık olduğundan gözleri küçük ancak göz bebekleri hayli büyüktür. Bu durumun düşük ışık koşullarında daha çok işe yaradığı düşünülmüyor.

Diğer yunusların aksine boyunlarındaki omurlar kaynaşmadığından oldukça çeviktirler. Başlarını 90 derecelik bir açıyla çevirebilmeleri; nehir içindeki ağaç gövdeleri, kayalar ve diğer engellerin etrafında manevra yapmalarına imkân verir. Ayrıca nehrin dibini daha iyi görmelerine yardımcı olmak için baş aşağı yüzebilirler. Boyları 270 cm, ağırlıkları 181 kg kadar olabilen pembe yunusların ömrü yaklaşık 30 yıldır. Sadece tatlı sularda yaşar, okyanusa girmezler.

Amazon Nehri'nin üzerindeki kentleşme ve endüstrileşme baskısı nedeniyle doğal yaşam alanlarını kaybetmelerinin yanı sıra madencilik ve aşırı balıkçılık faaliyetleri soylarını tehdit ediyor. Bu sorunun önüne geçebilmek için koruma programları uygulanmaya çalışılıyor. Pembe yunusların doğal yaşam alanını korumak, zarar görmüş veya bozulmuş ekosistemleri onararak yeniden canlandırmak, bölgede yaşayan insanlara pembe yunusların yaşamları ile ilgili eğitim vermek ve farkındalık oluşturmak için yapılan çalışmalar devam ediyor.

